# UN RAPORT NEOBIȘNUIT DESPRE PRINCIPATELE ROMÂNE LA 1878

**LIA BRAD CHISACOF**

***Key-words*:** Emanuel Louis Blutte consular agent in Bucharest (1826–1834), Russian occupation, *Projects of reform of the institutions of the Principalities* (Regulamentele Organice), Prince Mihail Sturdza (1794–1884), Prince Alexandru Ghica (1796–1862), Frederick James Lamb, Viscount of Melbourne (1782–1853), Viscount John Posonby (1770–1855).

Poate primul motiv pentru care am compus acest articol e acela că documentele legate de misiunea în Principatele Române a agentului consular Blutte nu se regăsesc printre copiile microfilmate de la Arhivele Naționale ale României. Al doilea, greu ca pondere, este prezența acestui consul în istoriografia română. Nu în ultimul rând, articolul de față se scrie pentru că studierea atentă a documentelor legate de Blutte ne-a revelat un fapt destul de semnificativ: corespondența rezultată din misiunea sa în spațiul românesc a avut, din motive pe care le prezumăm și despre care vom vorbi la sfârșitul articolului de față, un efect în timp mai mare decât cel firesc din punct de vedere instituțional (este vorba despre Foreign Office).

Să luăm așadar pe rând argumentele expuse mai sus începând însă cu o prezentare a lui Emanuel Louis Blutte. El a funcționat la ambasada britanică de la Constantinopol începând cu 1824[1].

La 12 mai 1824 lui Blutte i se aducea la cunoștință că era numit la ambasada de la Constantinopol[2]. El își începea misiunea la București în 1826[3], nicidecum în1830, funcționând eventual înainte de o numire oficială[4]. La 8 iulie 1828 i se trimiteau instrucțiuni[5] din partea ministrului de Externe George Hamilton-Gordon, Lordul Aberdeen[6] în sensul că misiunea sa era aceea de a trimite mai departe către

[1] Dintr-o scrisoare a ministerului datată 21 februarie 1824 și adresată către Iovick Hamilton vedem că lui Blutte i se cerea să explice motivul retragerii din acest post. Vezi Arhivele Nationale ale Marii Britanii, FO 78/126, f.1, r-v.

[2] Urma să ajungă acolo cu vasul Medina pe care se îmbarca de la Lisabona. Se presupune că a ajuns cu bine acolo de vreme ce Foreign Office-ul îi răspunde la 23 decembrie 1824 în numele lordului Canning (vezi mai jos nota 7) care își exprimă satisfacția cu care a citit depeșele sale în care a găsit „rapoartele clare și interesante pe care le conține". Vezi Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 78/126, f.2, r-v.

[3] La 5 mai 1826 scria deja de la București, vezi Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 352/12(part2), dosarul 6.

[4] Vezi Sorin Aparaschivei, *Serviciul britanic de informații în România (1916–1950),* Editura Militară, București, 2020, p.17–18.

[5] Vezi Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 78/171, f.1r-v.

[6] George Hamilton-Gordon, al patrulea Conte de Aberdeen (1784–1860). Ministru de Externe (1828–1830;1846–1848) și prim-ministru al Marii Britanii (1852–1855).

Londra corespondența sosită la București a ambasadorilor britanici de la de la Sankt Petersburg și Constantinopol[7].

În capitala Țării Românești Blutte avea să-și găsească sfârșitul în 1834, cândva după 26 septembrie când trimite ultima scrisoare[8]. De fapt din documentele de arhivă reiese că la 11 septembrie 1834 un anume J. Backhouse[9] scria în numele lui Blutte, introducându-l pe George Bell[10], căruia ruga să i se asigure protecția[11] pentru a înființa o casă de comerț la Galați. La 17 noiembrie 1834 Robert Gilmore Colquhoun, cel care venea în locul lăsat liber de Blutte, își primea numirea regelui său la București[12] prin Vicontele Palmerston[13].

În istoriografia română Blutte apare prima dată la Ioan C. Filitti, interesat de Regulamentele Organice[14] la redactarea cărora Blutte fusese martor, care îl caracterizează în tușe puțin măgulitoare[15]: *Din rapoartele lui Blutte se vede că inteligența sa era mărginită. Nu pătrundea rostul evenimentelor ce se petreceau sub ochii lui. Nu se bucura de multă autoritate față de fruntașii români sau ruși din Principate și, om simplu, se pare nici nu venea prea des în contact cu ei, deși, spre deosebire de colegii lui, aproape nu părăsi Bucureștii. Era lipsit astfel de multe mijloace de informație și rapoartele lui se resimt de nepregătirea acestui agent pentru un mediu de intrigi în care nu se putea descurca decât o pătrundere fină de*

[7] Ambasador la Constantinopol era la acea dată Strattford Canning, prim viconte Stratford de Redcliffe (1786–1880) diplomat și membru de parlament, rudă cu prim-ministrul George Canning. În 1812 ca chargé d'affaires în lipsa ambasadorului între anii 1809–1812 acesta a fost consilier al rușilor pentru semnarea Tratatului de la București. Trimis extraordinar în SUA între 1820 și 1824, ambasador la Constantinopol între 1825–1828 și apoi între 1842 și 1858.

[8] Vezi Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 881/3666/ *Correspondence respecting the organization of the Danubian Principalities, 1828–1836.*

[9] Care nu se regăsește în listele diplomaților englezi, dar este menționat ca funcționar al Foreign Office-ul în 1838 în Emine Zeytinli, *A British Merchant in Turkey: Freeman of the Levant Company and Consul, Donald Sandison at Bursa, 1795–1868*, consultat pe https://files.ehs.org.uk/wp-content/uploads/2020/11/29060838/ZeytinliFullPaper2018.pdf

[10] George Bell, un negustor din Scoția legat de diplomatul David Urquhart (Vezi Arif Uğur Gülsaran, *The role of David Urquhart within the framework of the Ottoman-British relations during 19th century*, Dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the Degree of Master of Arts in the Department of History, Yeditepe University, October 2020, p. 33).

[11] „every assistance and Protection which as a British subject engaged in Commercial Pursuits in the Turkish Dominions he may at any time require". Vezi Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 78/242 f. 5v.

[12] Vezi Arhivele Naționale ale Marii Britanii„ FO 78/242, f. 10r-v. Colquhoun (1803–1870) era scoțian. La București a devenit în 1837 consul general, iar în 1851 agent și consul general. În 1854 a funcționat și în Bosnia, pentru ca să își încheie cariera în Egipt, unde a funcționat între 1859–1865.

[13] Henry John Temple, al treilea Viconte Palmerston (1784–1865) cunoscut îndeobște ca Lordul Palmerston, ministru de Externe britanic între 1830–1834, 1835–1841 și 1846–1851, ministru de Interne în 1852 și prim-ministru între 1855–1858 și 1859, până la moarte, în 1865.

[14] *Les principautés roumaines sous l'occupation russe, 1828–1834: le règlement organique: étude de droit public et d'histoire diplomatique*, Impr. de l'Indépendance Roumaine, 1904 și versiunea românească *Principatele Române, de la 1828 la 1834: ocupația rusească şi Regulamentul organic*, București, Institutul de Arte Grafice „Bucovina", I. E. Torouțiu, 1934.

[15] Vezi Ioan C. Filitti, *Corespondenta consulilor englezi din Principate (1828–1836),* 1916, p 2. Extras din „Analele Academiei Române. Memoriile Sectiunii Istorice". Seria II, Tom. XXXVIII, no. 18, p. 839–920.

*care era lipsit. El culege fără discernământ toate zvonurile şi le transmite pe dată guvernului său pentru a le desminți a doua zi și a le transmite rușilor o ură neîmpăcată și tenacitatea lui în a raporta cele mai slabe speranțe, curând spulberate, de evacuare a Principatelor nu sunt egalate decât prin conştinciozitatea cu care dă seamă de vexațiunile ce îndură supușii englezi din Principate, mai ales ionieni.*

Contrazicându-l pe Filitti[16], căci reiese chiar că Blutte avea o reședință în teritoriu, ceea ce implica legătura cu oamenii locului, fapt ce îl transforma pe consul într-un străin sensibil la chestiunile românești, Nicolae Iorga scria despre popasul făcut de britanic pe Valea Teleajenului. Din păcate nu știm nimic despre o presupusă carte scrisă în franceză de Blutte despre români: *Presenţa în localitate, la 1833, a consulului englez Blutte, care, în casele chiar ale polcovnicului Panca, atât de adeseori pomenit în actele noastre, deci în locuinţa mea de azi şi lângă aceia unde „misionarele" se pregătesc pentru o viaţă de cultură activă şi de moralitate sfătuitoare, se lămurea asupra ţării prin convorbirile lui cu maiorul Constantin Gheorghe Filipescu de la Drajna de Jos, cu „tânărul plin de sentimente liberale" Stamati Zamora şi cu dascălul local, la lecţiile căruia asista, Gherasim sau I. G. Gorjan, traducătorul Halimalei şi editorul, mai târziu, de calendare. Un fiu adoptiv al lui Blutte, probabil un copil din flori, era încredinţat şcolii care era să aibă de profesor şi pe învăţatul latinist ardelean David Almăşanu. În aceste împrejurări, discutând până la ziuă, a scris străinul înţelegător de rosturile noastre acea carte franceză, atât de călduroasă pentru prezentul şi viitorul nostru, din care Gorjan, căruia-i fusese încredinţată, a salvat numai frumoasa prefaţă.*

În opinia lui Paul Cernovodeanu, Blutte s-ar fi remarcat mai ales printr-un *partie pris* filo-turc și o ură fățișă la adresa rușilor, serviciul său în Principate coincizând cu ocupația rusească din 1828–1835[17].

Constantin Ardeleanu folosește datele consemnate de Blutte în legătură cu comunitățile de emigranți din porturile dunărene[18].

Sorin Aparaschivei este cel care îl menționează pe Blutte, presupunând că a funcționat la București din 1828 înainte de numirea sa oficială, în fapt înainte de o eventuală recunoaștere a Porții. Avem, așa cum menționam mai sus, documentele care atestă că Blutte era primit de domul Valahiei încă din 1826.

Recent Cristian Ploscaru a valorificat într-un inspirat context comparat[19] selecția corespondenței lui Blutte care își găsește în sfârșit utilitatea meritată în istoriografia română.

---

[16] Vezi Nicolae Iorga, *Documente de pe Valea Teleajănului* publicate cu o introducere, Vălenii de Munte, 1925.

[17] Vezi Paul Cernovodeanu, *Relațiile comerciale româno-engleze în contextul politicii orientale a Marii Britanii (1803–1878),* Editura Dacia, Cluj-Napoca, p. 58.

[18] Vezi Constantin Ardeleanu, *Foreign migrant communities in the Danubian ports of Brăila and Galați (1829–1914)*, în Olga Katsiardi-Hering și Maria A. Stassinopoulou (eds.), *Across the Danube. Southeastern Europeans and Their Travelling Identities (17th–19th C.)*, Editura Brill, Amsterdam, 2016, p. 253–274.

[19] Vezi Cristian Ploscaru, *Politică, reformă și interogații identitare în Moldova (1822–1832)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2022, p. 192, 196, 206–209, 212–213, 216–217, 219, 220, 222, 223, 225, 227, 229, 230–232, 235 și 255.

Pe Blutte îl găsim în memoriile lui Charles Colville Frankland[20]. Practic, Colville era martor la primirea de către Blutte a scrisorilor și pachetelor de la Sir Henry Wellesley (din 1829 Baron Cowley)[21], ambasadorul britanic la Viena. Deplasarea până la reședința agentului consular britanic din București îi prilejuiește colonelului memorialist observații în legătură cu butcile Bucureștiului, destul de arătoase, dar mânate de moscali, nouă familiari cumva, care însă britanicului îi păreau „ființe ce arătau îngrozitor de anormal, pe jumătate barbare".

Revizitând materialele legate de menționatul agent consular în Arhivele Naționale Britanice de la Kew[22] am remarcat mai multe lucruri. În primul rând corespondența sa se găsește în mult mai multe dosare decât ar putea părea la o simplă căutare a numelui său pe site-ul arhivelor.

Faptul cel mai interesant este, însă, acela că o parte din corespondența lui cu Foreign Office s-a tipărit pentru uzul intern al ministerului în iulie 1878, așadar la mai bine de patruzeci de ani de la dispariția sa și, în mod semnificativ, chiar în timpul Congresului de la Berlin. Titlul publicației de uz intern este *Correspondence Respecting the Organization of the Danubian Principalities*[23] și are 171 de pagini de format mare (21 x 32 cm), însumând un număr de 197 de misive ale lui Blutte, ale Lordului Cowley[24], R. Gordon[25], Strattford Canning[26], F. Lamb[27], Lordului Posonby[28], contelui Strangways[29] ale lui Francis R. Forbes[30] și ale consulului Colquhoun, cuprinse cronologic între 9 mai 1828 și 4 decembrie 1834. Fiind o

[20] Charles Colville Frankland, *Travels to Constantinople in the years 1827 and 1828*, London, Henry Colburn, 1829, p. 32, 35 și 39.

[21] Henry Richard Charles Wellesley, Prim Conte Cowley (1804–1884), a intrat în corpul diplomatic în 1824. În 1845 a devenit ministru plenipotențiar în Imperiul Otoman, iar în 1851 ministru plenipotențiar în Confederația Germană, pentru ca în 1852 să fie numit ambasador la Paris. Numele cu care apare în documentele publicate în 1878 a fost clar modificat față de originalele scrisorilor lui Blutte, Charles Wellesley a devenit conte Cowley doar în 1847, după moartea tatălui său. O parte a memoriilor sale privind misiunea din Franța s-au publicat în 1928 sub titlul *The Paris embassy during the Second Empire. Selections from the papers of Henry Richard Charles Wellesley, first Earl Cowley, ambassador at Paris, 1852–1867*, ed. F.A. Wellesley.

[22] Și anume următoarele șase dosare: Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 352/25B/ 6H,FO352/21A/2K, FO 352/20A/41, FO 881/3666, FO 78/171, FO 78/242, PROB 11/1882/353.

[23] *Correspondence respecting the organization of the Danubian Principalities, 1828–1836*, Printed for the Foreign Office, July 1878 și păstrate la Arhivele Naționale ale Marii Britanii sub cota FO 881/3666.

[24] Vezi mai sus nota 20.

[25] Sir Robert Gordon (1791–1847), secretar de ambasadă în Olanda (1813–1815), Austria (1815–1826), ministru în Brazilia (1826–1828), ambasador în Turcia (1829–1831) și ambasador în Austria (1841–1846).

[26] Vezi mai sus nota 7.

[27] Frederick James Lamb, al treilea Viconte de Melbourne (1782–1853), ambasador britanic la Viena până în 1841, fratele mai mic al prim-ministrului William Lamb.

[28] Vicontele John Posonby (1770–1855), membru în parlament și diplomat cu un scurt stagiu în Insulele Ioniene în 1806, apoi ambasador la Constantinopol (1832–1841) și la Viena (1846–1850).

[29] William Thomas Horner Fox-Strangways, al patrulea conte de Ilchester (1795–1865), sub-secretar de stat pentru afacerile externe între 1835 și 1840 și ministru plenipotențiar în Confederația Germană din 1840 până în 1849.

[30] Francis R. Forbes (1791–1873), secretar de ambasadă în Portugalia (1823–1828), la Viena între 1828–1832, ministru în Saxonia (1832–1858) și în Brazilia (1858–1859).

publicație de uz intern, nu are indice. Sunt cuprinse în această lucrare 5 scrisori din 1828, 27 din 1829, 41 din 1830, 27 din 1831, 31 din 1832, 30 din 1833,18 din 1834, 4 din 1835 și 7 din 1836. Blutte își trimite scrisorile atât la Constantinopol cât, mai ales în ultimii doi ani de viață și serviciu la București, la Viena. Cele două ambasade erau echivalente ca importanță și chiar după vechea logică a departamentelor cel de nord și cel de sud, desființate la 1782, făceau parte din aceeași arie.

Vom rezuma în continuare pe criterii tematice conținutul acestui volum ca să vedem în ce constă informația pe care o conține, încercând să înțelegem de ce nu era uitată în dosarele arhivei Foreign Office-ului, ci reluată decenii bune mai târziu.

Propunem drept cheie de lectură scopul precis al politicii primului ministru al Marii Britanii de la 1878, Benjamin Disraeli, scop urmărit în cadrul Congresului de la Berlin. Caracterizarea succintă a momentului aceluia e că Marea Britanie dorea să se asigure că interesele sale nu erau amenințate de câștigurile Rusiei din cel mai recent război ruso-turc, în special în Mediterana de Est, ceea ce i-ar fi afectat accesul spre India.

Un prim interes al antologiei sunt Regulamentele Organice, al căror text tradus în engleză e reprodus chiar înainte de intrarea lor în vigoare. La 16 aprilie 1830, Blutte anexează textul integral al *Regulamentului Organic* numit *Projects of reform of the institutions of the Principalities*[31].

Blutte urmărește procesul de redactare a acestui act întocmit după model francez, reprezentând un mare progres administrativ și politic, care nu-și avea corespondent în niciunul din imperiile vecine cu Principatele.

Astfel, în scrisoarea de la 6 iulie 1829 [32] Blutte spune că începea redactarea Regulamentului Organic: *Redactarea Constituției acordate Principatelor de către Împăratul Nicolae a fost încredințată unei comisii formate din patru boieri, prezidată de consulul rus Minciaky, dintre care doi sunt numiți de președintele Zeltuchin și doi de către Divan. Se consideră că scopul acestei constituții este acela de a atrage sprijinul boierilor pentru a-și exprima preferința față de o protecție exclusiv rusească în eventualitatea unei intervenții din partea Puterilor Străine în treburile acestor provincii. Îmi permit cu această ocazie să adaug propria mea opinie, și anume că orice pace între cele două părți aflate în conflict nu va reprezenta decât un armistițiu, atât timp cât Principatele vor rămâne la dispoziția uneia dintre aceste părți, pentru a servi drept bază a operațiunilor și aprovizionării lor* [33].

În depeșa din București din 29 ianuarie 1830[34] Blutte arată că unul dintre boierii din comitetul însărcinat cu revizuirea și noua formulare a constituției Principatelor (aceasta este formularea din text) și cu propuneri pentru „mărirea bunăstării" țării, Mihail Sturdza l-a vizitat cu rugămintea să aducă conținutul unei scrisori sigilate cu sigiliu volant la cunoștința lordului Heytesbury[35], ambasadorul

[31] Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 881/3666, p.40.

[32] *Ibidem*, p.11.

[33] *Ibidem*.

[34] *Ibidem*, p.31.

[35] William à Court, prim baron de Heytesbury (1779–1860). Diplomat cu stagii în Statele Berbere în 1814, Regatul Neapolelui 1814–1822, Spania (1822–1824), Portugalia (1824–28). Numit în 1828 la St. Petersburg, unde a rămas până în 1832. Între 1844 și 1846 a fost Lord locțiitor al Irlandei.

britanic la St. Petersburg, pe care avusese onoarea să-l cunoască la Iași în 1828, când acela se afla în trecere spre cartierul general rusesc. Blutte scrie: *Profit de această ocazie pentru a-mi îndeplini promisiunea făcută ieri (sper că nu în mod nechibzuit) domnului Mihail Sturdza, cel mai bogat și influent, și unul dintre cei mai inteligenți dintre boierii moldoveni, sau chiar munteni, prin a vă prezenta, Excelenței Voastre...*[36] El arată cum, cu aproximație, la 24 ianuarie 1830 comitetul de șase boieri munteni și tot atâția moldoveni însărcinați de guvernul rus cu remodelarea instituțiilor din Principate... *la sugestia lui Mihail Sturdza, au declarat unanim președintelui Kiseleff, intenția lor de a se adresa împăratului rus un memoriu (în curs de redactare) rugându-l pe majestatea sa să consimtă și să dea bunele lui oficii către o unire a principatelor într-un singur ținut care să fie guvernat independent, cu succesiune ereditară, de un prinț din una dintre dinastiile Europei, după modelul nou formatului regat al Greciei cu condiția ca limba moldovenească să fie singura folosită în actele publice și doar localnicii să fie angajați în funcțiile publice ale statului. Se sugera ca fiul fostului rege al Suediei să fie convins să se plaseze în fruntea noii dinastii și, după modelul regatului Țărilor de Jos, curtea sa să se afle pe rând în fiecare din cele două capitale ale noului regat*.

În depeșa adresată lui Cowley la 5 februarie 1830[37] Blutte arată că repeziciunea cu care Kiseleff s-a pus la dispoziția boierilor și sinceritatea cu care îi îndeamnă în fiecare zi să își termine petiția legată de Regulament „par să indice un fel de interpretare menită a fi aplicată acesteia la St. Petersburgh".

La 9 aprilie 1830[38] Blutte scrie că Kiseleff se duce la Constanța să se întâlnească cu mareșalul Diebitch[39], motiv pentru care comitetul de reformă a constituției e rugat să termine lucrul la timp pentru ca aceasta să-i fie dată mareșalului care, la rândul său, să i-o ducă țarului. Divanului i s-a cerut de către ruși suma de 400 000 de piaștri pentru lemnele de iarnă. Moneda turcă continuă să circule la vechea valoare; dacă ar fi interzisă s-ar crea tulburări economice.

La 23 aprilie 1830 Blutte arăta componența delegației care se ducea la St. Petersburg pentru discuții asupra Regulamentului: Stirbey[40], Villara[41], Bibescu, Asaki și Mihail Sturdza, însoțiți de consulul Minciaky[42].

O altă depeșă a lui Blutte era reprodusă de ambasadorul de la Constantinopol pentru ministrul său în care se anexează protestul adresat lui Kiseleff în legătură cu faptul că în comitetul pentru proiectele de îmbunătățire nu au intrat cei propuși de Obștească Adunare, ci cei propuși de un comitet sub președinția consilierului actual Minciaky, alcătuit din patru boieri, din care doi aleși de el și doi de Divanele Executiv și Judiciar. Se reproduce și răspunsul lui Kiseleff[43]. Blutte nu știa la 22 martie 1830 când se va încheia Regulamentul.

---

[36]Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 881/3666, p. 31.
[37] *Ibidem*, p. 33.
[38] *Ibidem*, p. 40.
[39] Pe numele său complet Hans Karl Friedrich Anton Conte de Diebitsch și Narten.
[40] Vornicul Barbu Știrbei.
[41] Hatmanul Alexandru Vilara.
[42]Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 881/3666, p. 43.
[43]*Ibidem*, p. 44–45.

Ambasadorul Heytesbury de la Sankt Petersburg îi răspunde ministrului său la 1 mai 1830 că nu s-ar fi implicat în treburile Principatelor fără aprobarea acestuia. Cu Sturdza *apropae nu se cunoaște, dacă l-a zărit o singură dată, în trecere fiind pe la Iași și i-a fost prezentat drept un „clever man*". Consideră că nu a observat *Nimic remarcabil la el, în afară de acel talent pentru intrigă, care este comun tuturor compatrioților săi. Desigur, nu voi lua în considerare niciuna dintre scrisori până nu voi primi vești de la domnia voastră.*

La 10 mai 1830 Blutte arată în scrisoarea către Cowley că ciuma a încetat, Mincianky și Vilara au plecat la St. Petersburg ca deținători ai constituției muntene, Kiseleff se duce la Constanța să se întâlnească cu Diebitch „nu știu în ce scop anume". *Muntenii se amăgesc că rușii vor pleca, deși aceștia ridică noi bărăci la Silistra și mai încarcă vase ca să transporte materiale de război de la Ismail. Vilara nu e considerat un bun reprezentant pentru că e grec, nu valah.*

La 27 august 1830[44] Blutte arată ca Regulamentul a fost respins la Sankt Petersburg pentru că boierii moldoveni au zis că s-a făcut fără concursul lor.

La 3 octombrie 1831 Blutte scria la Viena secretarului Forbes, rezumând adoptarea Regulamentelor:

*Căderea Varșoviei a pus capăt speranțelor pe care locuitorii acestor provincii le întemeiaseră pe rezistența până atunci reușită a polonezilor privind posibilitatea de a fi eliberați de sub protecția exclusivă a Rusiei. Acest eveniment, considerat de ei ca plasând Provincia Țării Românești, cu o populație de 2 000 000 de locuitori, și pe cea a Moldovei, cu 1 000 000 de locuitori, la dispoziția absolută a puterii protectoare, a determinat boierii din prima provincie să nu mai ezite în acceptarea noii Reforme, iar pe cei din cea de-a doua, cu excepția câtorva bătrâni, să-și radă bărbile și să adopte costumul european – un punct care până atunci fusese susținut fără succes.*

*Dorința lor sinceră, așa cum am avut ocazia să remarc de mai multe ori, este aceea de a fi plasați sub protecția comună a celor cinci Mari Puteri ale Europei, după exemplul Greciei și Belgiei, fără de care consideră că Principatele sunt sortite, într-un viitor nu prea îndepărtat, să fie complet separate de Imperiul Otoman și, în cele din urmă, transformate în colonii militare ... De asemenea, se pare că Poarta a renunțat la planul de a numi greci ca domnitori, iar lista candidaților pentru această demnitate în provincie a fost deja transmisă la Constantinopol.*

Ideea unirii Principatelor, care desigur în anul apariției volumului tipărit pe care îl comentăm era fapt împlinit, apare în două rânduri.

Astfel, la 29 ianuarie 1830 Blutte îi scria lui Heytesbury[45] lăudându-l pe Sturdza „cel mai bogat, influent și unul dintre cei mai deștepți dintre boierii moldoveni sau chiar dintre munteni"[46]. Blutte repetă dorința de unire și termenii acesteia „Unul dintre principalele motive expuse în Memoriul privind unirea celor două Principate sub o singură Monarhie ereditară, având în vedere că Tratatul de la

[44] *Ibidem*, p. 56.
[45] *Ibidem*, p. 31–32.
[46] *Ibidem*, p. 46.

Adrianopol le-a garantat deja un guvern național și independent, este nu doar inconvenientul grav, ci și pericolul serios pe care îl implică o formă electivă de succesiune". Kiseleff s-a angajat să accepte memoriul și să-l înainteze la destinație.

Petiționerii se temeau ca Principatele să nu fie încorporate Rusiei: *Ca urmare a declarației solemne, rostită acum pentru prima dată, privind dorințele poporului valah și moldovean, prin intermediul celor considerați drept reprezentanții lor, aceleași puteri care au manifestat un interes atât de viu față de soarta grecilor ar putea fi determinate să-și extindă sprijinul și către aceștia și să consimtă să devină garante ale securității și independenței Principatelor, pe care le prevăd sau le tem că, într-un viitor nu prea îndepărtat, vor fi altfel absorbite de Rusia. Și întrucât consideră Marea Britanie (căreia Sturdza îi declară un devotament fără margini) ca fiind plasată în fruntea opiniei și puterii Europei, cea mai arzătoare dorință a lor este ca aceasta să consimtă să devină una dintre garante, în cazul în care cererea din memoriul lor va fi acceptată de către curtea de la Sankt Petersburg. Ei cred astfel, având mereu în vedere păstrarea independenței lor, că se va ridica un bastion suplimentar pentru securitatea restului Turciei europene, pe linia Dunării, ce ar putea fi chiar întărit printr-o confederație cu Serbia (sau poate Bosnia, dacă evenimente incontrolabile vor duce la separarea acelor provincii), așa cum se presupune că Grecia este capabilă să formeze un astfel de bastion la granițele vestice ale Imperiului…*

La 19 februarie 1830[47] Blutte îi trimite lui Cowley capitolul 8 al proiectului Regulamentelor Organice, secțiunea 5 *Principes d'indigénat de la Combourgeoisie entre les Habitants des deux Principautés.*

„Antologia" mesajelor lui Blutte conține la poziția 47 o depeșă trimisă de la Constantinopol la 26 martie 1830 de Sir R. Gordon către ministrul de Externe, ducele de Aberdeen, reproducând practic raportul primit de el la 8 februarie 1830 de la Blutte în legătură cu memoriul de unire între Valahia și Moldova aflat în curs de redactare. Remarca lui Blutte: *Aflu, totuși, dintr-o sursă confidențială, că principalul obiect al boierilor este ca astfel să scape de supremația Rusiei sau de încorporarea țării lor printre dominioane, prin dreptul de intervenție, mediere și garantare, pe care cred ei că această expresie solemnă a dorințelor lor o va conferi în fața celorlalte puteri ale Europei*[48].

Deloc lipsite de interes sunt aspectele relațiilor britanice în Principate. Dornică să păstreze suzeranitatea otomană în zonă și să contracareze agresivitatea Rusiei, Marea Britanie făcea eforturi de dezvoltare a comerțului în zonă prin încurajarea supușilor ei din Insulele Ioniene de a se stabili în zona Dunării. Mare parte a corespondenței lui Blutte se purta (două scrisori din 1830 sunt semnificative: la 2 august 1830[49] Blutte se mândrește că a pus capăt abuzurilor față de negustorii ionieni, dar nu știe dacă are dreptul să se opună permisiunii exclusive date de Kiseleff câtorva să exporte grâne, seu și piei, care nu sunt încă introduse în tariful turc de

[47] *Ibidem*, p. 34–35.
[48] *Ibidem*, p. 39–40.
[49] *Ibidem*, p. 54–55.

mărfuri exportabile[50]; la 12 noiembrie 1830[51] consulul arată că grâul se exportă zilnic la Constantinopol și în alte părți în ciuda prohibiției guvernului, dar în același timp cargouri de grîu se aduc de la Odessa ca să se suplinească lipsa ce este o consecință a unei creșteri continue a prețului pâinii și a deteriorării calității acesteia[52].

Pe de altă parte românii doreau apropierea de puterile occidentale. Dovadă este și scrisoarea din 11 aprilie 1834 trimisă de Blutte lui Lamb[53] în care arată că o ștafetă a venit anunțând numirea lui Alexandru Ghica în Muntenia și a lui Mihail Sturdza în Moldova: *Se poate totuși deduce din cele de mai înainte că Principatele nu vor înceta nici măcar într-o mică măsură să fie complet dependente de bunăvoința guvernului rus, care a avut grijă să asigure numirea propriilor creaturi ca H... fostul domn mi-a făcut ieri o vizită lungă, aparent cu scopul de a mă convinge să prezint Guvernului Majestății Sale dorința arzătoare (de care eram conștient de mult timp) a tuturor claselor sociale din cele două Principate de a fi eliberate de protecția exclusivă a Rusiei, prin plasarea sub protecția comună a celor Cinci Puteri.*

Urmașul lui Blutte, cunoscutul Colquhoun, cel căruia i s-a zădărnicit dorința de a se însura cu Eliza Bibescu, într-o depeșă din 25 octombrie 1835 trimisă de Palmerston la Londra prin George Bell[54] (care se aflase la București ca să-l convingă pe domn să-și îmbunătățească relațiile cu englezii) arăta: *Unul dintre obiective pare a fi acela de a încerca să-l determine să intre într-o relație cu Marea Britanie care, treptat, să deschidă calea pentru diminuarea influenței rusești, care în prezent, în aceste Principate, este atotputernică. Cât de mult a reușit domnul Bell, va avea el însuși onoarea de a vă comunica dumneavoastră. Mă tem însă că firea Prințului Ghica este atât de timidă și ezitantă încât nu va rămâne ferm într-o hotărâre mai mult de două săptămâni. Intențiile sale sunt bune și cred că este suficient de corect și lipsit de interese personale în ceea ce privește poziția sa față de Rusia, însă se află sub îndrumarea exclusivă a fratelui său, marele vornic Mihail.*

*Planul domnului Bell de a stabili o corespondență directă cu Anglia prin intermediul meu ar putea, eventual, să corespundă viziunii Alteței Sale mai târziu, dacă nu chiar acum. Prin urmare, am onoarea de a vă ruga pe domnia voastră să aveți bunăvoința de a-mi transmite instrucțiunile privind direcția pe care guvernul Majestății Sale dorește să o urmez în această privință*.

*Pot menționa aici o împrejurare care mi-a fost relatată chiar în această seară de către o persoană din protipendadă, despre care cred că, deși este apropiată de domnul Bell, nu i-a spus acestuia nimic. Consulul general rus și-a asumat recent mai degrabă rolul unui dictator decât cel al unui simplu reprezentant al unei puteri protectoare. Intervențiile sale au ajuns la un asemenea nivel încât domnitorul este profund iritat, mai ales după un incident recent în care domnul De Ruckmann a luat parte activă la o dispută în sânul familiei domnitorului. Discutând despre acest*

[50] *Ibidem*, p. 55.
[51] *Ibidem*, p. 63.
[52] *Ibidem*, p. 63.
[53] *Ibidem*, p. 152153.
[54]Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 881/3666, p. 163–164. Vezi E.D. Tappe, *A Bible Society Agent in the Rumanian Principalities*, în „The Slavonic and East European Review", vol. 42, no. 99 (Jun. 1964), p. 388–402.

*subiect acum câteva zile, domnitorul i-a spus informatorului meu că lucrurile au ajuns într-un punct în care fie el, fie domnul Ruckmann trebuie să părăsească Principatele; că, dacă domnul Ruckmann va continua să intervină în chestiuni pentru care nu are autoritate conform tratatelor, el, domnitorul, nu va avea altă opțiune decât să abdice. Cred că acesta este punctul spre care Rusia dorește să-l împingă, pentru ca apoi, eventual prin noi intrigi, să impună pe tron o simplă marionetă a sa, sau prin evidențierea în fața Adunării Generale (organul electoral) a greșelilor comise de domnitorul Ghica – greșeli pe care Rusia însăși le-a ignorat – să încerce să convingă boierii că sistemul unui domn ales dintre ei fiind deja încercat și eșuat, trebuie abandonat, iar în locul său să fie numit un președinte rus, așa cum s-a întâmplat în timpul ocupației anterioare. În această situație, la sosirea sa aici, domnul Bell l-a găsit pe Alteța Sa dispus să adopte orice cale ce i-ar putea oferi o ușurare față de influența rusă. El chiar propune să-i scrie în privat domniei voastre prin intermediul domnului Bell pe tema nemulțumirilor sale, însă cred că nu o va face, atât de temător este să nu se compromită și mai mult în fața Rusiei. Nu am fost prezent la niciuna dintre întrevederile Prințului cu domnul Bell și am aflat doar rezultatele de la acesta din urmă. Cu Alteța Sa am fost, din păcate, o dată sau de două ori într-o relație nu tocmai agreabilă, din cauza cererilor pe care am fost nevoit să i le adresez în calitatea mea de protector al drepturilor supușilor britanici, drepturi care, în multe cazuri, au fost călcate în picioare și pentru care, până acum, nu am obținut decât promisiuni de reparație.*

Cele mai interesante consemnări legate de realitatea din Principate se leagă de reînființarea armatei și de revolte.

La 6 iulie 1829[55] Blutte spune că administrația rusă dorea să reactiveze pandurii „adică munteni sau pădureni recrutați din părțile Valahiei Mari". Aceștia urmau să fie organizați ca cei din „Lesser Wallachia", din Oltenia[56]. Ceva similar se organiza și în Moldova.

La 10 septembrie 1830[57] arată că valahii sunt reticenți la înrolarea în armată[58]. La Buzău 400 sau 500 de țărani aduși la oaste s-au revoltat. La 25 septembrie arată că cineva bine informat i-a spus că Rusia dorește să cucerească China și India britanică[59].

E consemnată o revoltă la Ploiești: La 20 februarie 1832 Blutte îi scrie la Viena lui Francis R. Forbes: *Faptul că la Ploiești, din nou, s-au petrecut tulburări – de această dată, din fericire, fără vărsare de sânge – a determinat în cele din urmă Guvernul să renunțe la metoda ofensatoare de evaluare a impozitului pe locuință, principala cauză a nemulțumirii, și să adopte în locul acesteia una mai conformă cu valoarea reală a proprietății*[60].

Se menționează o strămutare din Oltenia în părțile Bulgariei. La 16 aprilie 1832 Blutte arată că *aproape 200 de familii de țărani valahi asezați aproape de malul*

[55] Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 881/3666, p. 11.
[56] O armată a fost înființată la mai bine de doi ani după această dată, în toamna lui 1831.
[57] Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 881/3666, p. 56
[58] *Ibidem*, p. 56.
[59] *Ibidem*, p. 57.
[60] *Ibidem*, p. 95–96.

*Dunării în Oltenia au emigrat în partea turcească a fluviului unde au fost acceptați de autoritățile otomane și așezați în anumite districte din Bulgaria. Neavând alte mijloace de a traversa râul, și-au construit mai multe plute, pe care s-au transportat pe ei înșiși și bunurile lor. În același timp, întreaga populație a două insule mari de pe malul valah al Dunării, în districtul Talomnița, a emigrat în același mod și a fost admisă în același mod de autoritățile turce. Auto-expatrierea acestor familii a fost cauzată de modul arbitrar în care această țară a fost administrată de ceva vreme, în ciuda reformei, care, de fapt, pare să fi adăugat mai degrabă decât să fi redus povara claselor de jos* [61].

Cea mai mare parte a corespondenței reproduse se referă la prezența trupelor rusești și, practic, la nerespectarea termenelor de evacuare.

Prima dintre scrisorile publicate în volum era trimisă de la București și datează din 9 mai 1828. Consulul Blutte arată că prin vama Sculeni au intrat în Moldova 15 000 de soldați, trupe de infanterie și cavalerie comandate de generalul Sananieff. O altă divizie a intrat tot prin același punct, îndreptându-se spre Focșani. Anexează proclamația către români a Contelui Wittgenstein din 29 aprilie 1828.

A doua sa scrisoare din 1828 datează din 16 mai și semnalează intrarea trupelor de artilerie rusești sub comanda generalului Roth, trupe ce urmau să ajungă la linia Dunării. 10 000 de soldați de cavalerie și de trei ori pe atâția de infanterie, fiind divizia ce trecuse pe la Sculeni, urmau să treacă prin Țara Românească cu intenția de a lupta la Sudul Dunării. *Proclamația către locuitorii Moldovei și Valahiei a feldmareșalului Peter Wittgenstein*[62] *anexată de Blutte misivei din 9 mai se citise cu o zi înainte în bisericile din Galați. Intențiile Rusiei, comentează el, se puteau deduce din declarația țarului împotriva Porții și din scrisoarea lui Nesselrode ca răspuns către marele vizir pe care Blutte o citise de la Matvei Lvovici Minciaky, consulul Rusiei la București care avea o copie. Era așteptat contele Feodor Pahlen ca guvernator civil al celor două principate. Arhiducele Mihail venise în 12 mai la Chișinău ca să conducă personal asediul Brăilei*[63].

La 27 iunie 1828 Blutte se referea la comportamentul ocupanților: *Nu pot încheia această scrisoare fără a face referire la comportamentul arbitrar, tiranic și insolent al autorităților ruse de aici, atât față de localnici, cât și față de străini și protectorii acestora. Cazarea și întreținerea gratuită a soldaților continuă să fie impusă tuturor rezidenților, după bunul plac al poliției, de la această povară fiind scutiți doar consulii, conform declarației contelui Pahlen. Protestele formulate de aceștia în numele persoanelor aflate sub protecția lor sunt întâmpinate cu cel mai deplin dispreț*.

Într-o scrisoare din 10 august 1829[64] Blutte comentează: *nu există îndoială că rușii, mai mult ca oricând în ultima vreme, consideră Principatele ca făcând parte permanentă din teritoriile lor; diferitele măsuri adoptate de aceștia aici aproape că*

[61] *Ibidem*, p. 104–105.

[62] Pe numele său întreg Louis Adolf Peter, prinț de Sayn-Wittgenstein-Ludwigsburg-Berleburg care se remarcase prin victoria din 1812 contra trupelor franco-bavareze, motiv pentru care era cunoscut ca „salvatorul Sankt Petersburgului".

[63] Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 881/3666, p. 3.

[64] *Ibidem*, p.15.

*nu mai lasă loc de îndoială. Printre altele, o tabelă statistică, conținând spații goale ce urmează a fi completate de ispravnicii sau guvernatorii de districte din întreaga Țară Românească și Moldova, a fost întocmită de autoritățile ruse și tipărită în ultimele zile, în care se solicită raportarea celor mai detaliate informații privind populația, proprietățile și producția naturală și artificială din fiecare parte a principatelor.*

În depeșa trimisă de la București în 29 ianuarie 1830[65] se arată că rechizițiile făcute de armata rusă de 30 000 de certverturi de porumb și propunerea de a se da lunar 14000 de boi la Hârșova, Călălași și Brăila de la începutul lui mai până în octombrie nu păreau să indice intenția rușilor de a se retrage din Principate în acel an. Consulul francez (care stă și la Sibiu) care de mult a cerut să fie rechemat, a primit aprobarea, dar numai după ce succesorul său, care a fost consul la Iași, aflat în concediu, putea să îl înlocuiască.

La 4 iunie 1830[66] Blutte scrie după o deplasare la Brăila și Galați. Comandanții ruși au un comportament arbitrar. I s-au plâns proprietarii a douăsprezece vase ioniene. Exista o interdicție de export a produselor locale sub pretext că Principatele nu au ce să exporte[67].

La 8 martie 1833, este o scrisoare a lui Blutte către Lamb la Viena care arată ca generalul Kiseleff, aflat în continuare la Iași, a fost investit de Sankt Petersburg să mobilizeze un corp de 30 000 de oameni care consta din trei divizii ca să opereze pe malul drept al Dunării. I s-a dat puterea să sustragă sume mari de bani. Menținerea trupelor însemna o cheltuială imensă, se făceau mari rechiziții și s-a interzis exportul de produse. Blutte nu știa dacă Kiseleff va conduce în persoană aceste trupe care nu sunt decât divizia generalului Roth, superiorul lui Kiseleff. Se va face după directivele lui Boutenieff[68] în brațele căruia s-a aruncat împotriva voinței Obștești Adunări și poporului turc sultanul. Emisarii ruși din Bulgaria, ca să salveze aparențele, raportează insurecție, reală sau simulată, care, conform cu aranjamentele dintre Boutenieff și generalul Kiseleff vor fi semnalul înaintării imediate a armatei. Se pare că deja s-a făcut o astfel de raportare, trupele rusești au încercat să facă un pod peste Prut. De la Constantinopol vin multe ștafete către Rusia în sens invers, nu sunt puține. Flota rusă a venit în Bosfor[69].

La 7 iunie 1833[70] Blutte către John Posonby se plânge că a avut atac de scarlatină timp de două săptămâni, nu au mai venit alte trupe și nu mai exista vreo intenție să fie trimise dincolo de Dunăre. I s-a spus că vor retrase dincolo de Prut, dar nu mai există astfel de intenții, vor ierna în Principate, se fac pregătiri în consecință. Arată că în continuarea rapoartelor către Mandeville[71] are onoarea să

[65] *Ibidem*, p. 31.

[66] *Ibidem*, p. 52.

[67] *Ibidem*, p.52.

[68] Apollinariy Petrovich Buteniev (1787–1866), ambasador rus la Constantinopol între 1830–1843, anii marcați de cea mai mare stabilitate a relațiilor ruso-turcești în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

[69] Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 881/3666, p.138–139.

[70] *Ibidem*, p. 145.

[71] John H. Mandeville (1773–1861). Secretar de legație în Portugalia în 1828, Turcia (1831–1836), ministru în Argentina (1836–1845).

afirme că, nerespectându-se pacificarea între Sultan și Mehmet Ali, au trecut mii de soldați Prutul în Principate în ultimele două sau trei săptămâni deci sunt 25 000 plus 500 și 6000 la Silistra. E totuși exclus să treacă Dunărea. Lasă să se creadă că vor trece Prutul, dar de fapt vor ierna acolo.

La 6 iulie[72] 1830 Blutte se arată sceptic în privința plecării rușilor.

La 20 ianuarie 1833 Blutte arată că generalul rus Roth a plecat cu trupele lui la Constantinopol, dar la 25 ianuarie arată că Roth nu a plecat, era doar un zvon. Dar s-a plasat la granița ruso-turcă ca să stea la pândă. Între timp un corp de 2000 de cazaci vor sta pe linia Dunării.

La 8 februarie 1833 Blutte, aflat la București, arată că generalul Roth mai întârzie marșul spre Constantinopol.

În 25 februarie 1833[73] Blutte zice că un raport care se presupune a fi public prin autoritatea boierilor: *care au încrederea rușilor, despre divizia generalului Roth acum aflată în regiunea Vohynia, care ar fi trebuit să se îndrepte spre Constantinopol, pregătită să intre în Principate fie pentru ca să facă efectivă ocuparea lor ori doar ca să fie parte la ocupație ori contra lui Ibrahim-Pașa. Blutte crede că știrea e nefondată. În ultimele două săptămâni au venit cazaci cu sutele și de dincolo de Prut s-au așezat pe acest mal al Dunării, s-au alăturat miliției. Garnizoanei Silistra i s-au adăugat cei câțiva cazaci rămași în Moldova. Nu înțelege utilitatea acestor mișcări. Muntenii s-au felicitat a suta oară pentru restaurarea domniilor pământene și părăsirea de bună voie de către ruși a două provincii cu 4 000 0000 locuitori*.

La 19 martie 1835 Strangways[74], îi scria Ducelui de Wellington[75] că a primit de la Colquhoun o scrisoare datată 2 martie cu un fragment dintr-o scrisoare primită de la vice-consulul de la Galați. Se referea la persoane aflate în serviciul secret al Guvernului rus și *Tinde să confirme punctele de vedere formulate la Constantinopol cu privire la condiția politică a acelor provincii. Prințul Metternich, vorbindu-mi recent despre starea acelor țări, a spus că împăratul Nicolae adoptase unele dintre ideile sale privind administrarea lor și că, la Munchengrätz, a avut satisfacția de a auzi de la Maiestatea Sa Imperială că rezultatul a confirmat justețea acestora. Când i-am spus că mi-aș fi dorit ca Austria să fi avut vocea dominantă în acele provincii, el a răspuns că îi este mult mai ușor să asigure protejarea intereselor Austriei acolo prin influența sa la Sankt Petersburg decât să exercite o influență mai directă în țările respective. A spus că Rusia, prin tratate vechi, confirmate prin cel de la Adrianopol, deține mijloace de acțiune pe care Austria nu le are; că în acele părți ale Europei radicalismul și barbaria sunt combinate, sau mai degrabă primul acționează prin și asupra celei din urmă; și a dat exemplul Serbiei, unde prințul*

[72] Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 881/3666, p. 52–53.

[73] *Ibidem*, p. 137.

[74] William Thomas Horner Fox-Strangways, al patrulea conte de Ilchester, (1795–1865), diplomat care a funcționat până în 1835 ca atașat la ambasadele britanice de la Sankt Petersburg, Constantinopol, Neapole și Haga, a fost sub-secretar de stat al Foreign Office-ului (1835–40) apoi trimis special în Confederația Germană (1840–1849).

[75] Arthur Wellesley, primul duce de Wellington (1769–1852) ofițer care s-a distins în bătălia de la Waterloo. Prim-ministru al Marii Britanii între 1829–1830 și ministru de Externe între 1834 și 1835.

*Miloș nu a reușit să se opună cu succes partidului radical; că știa că este atât de personal detestat de acel partid în întreaga Europă, încât această considerație singură era suficientă pentru a-l împiedica să apară sau să întreprindă multe lucruri pe care altfel le-ar fi făcut, chiar și în asemenea regiuni îndepărtate. Tonul său apologetic tind să-l atribui conștiinței unui argument slab în privința tratatelor, în care cu greu se poate spune că grija invocată pentru interesele Austriei este compatibilă cu avantajele pe care le recunoaște Rusiei. Și nu este prima dată când l-am găsit dispus să-și expună propriul nume și credit personal, mai degrabă decât să permită ca sistemul său să fie atacat*.

Același Strangways îi scria de la Viena vicontelui Palmerston, redevenit ministru de Externe la 14 iulie 1835, că primise de la agentul majestății sale din București informația că garnizoana de la Silistra avea 17 500 de soldați adică „un număr mai mare de soldați decât se crede sunt". Însărcinatul cu afaceri turc l-a asigurat că numărul crescuse în ultimul timp.... *Deținerea Silistrei, împreună cu cea a drumului militar ce traversează Principatul este resimțită în cele din urmă de către Poartă ca o nemulțumire mult mai gravă decât anticipase*. De aceea Poarta *ar răscumpăra de bunăvoie restul dreptului de folosință asupra acelei fortărețe așa cum a fost stabilit prin tratat, cu un sacrificiu pecuniar considerabil – propunere la care se spune că Rusia nu este dispusă să adere, deși beneficiul aparent i-ar reveni*. M. Mavroyeni a adăugat că influența Rusiei asupra domnilor era foarte mare: *Agenții ei au intervenit asupra loialității bulgarilor, ceea ce explică suficient de bine importanța atribuită deținerii Silistrei. El crede că repetatele sale demersuri au atras atenția guvernului turc asupra necesității de a recâștiga acel post important*[76]. În continuare este reprodusă scrisoarea lui Colquhoun[77]. El arată că la București există o mare neplăcere legată de guvern contra căruia, în Obștească Adunare, există opoziție puternică. Opoziția a refuzat orice proiect de lege propus de miniștri și domnul, obosit de această luptă continuă, pare dispus să acționeze cu mână forte și are mari sorți de izbândă, prima dată făcând o schismă între dușmanii lui prin distribuirea prudentă a unor ispravnici.

La 25 octombrie 1835 Colquhoun arăta că trecerea soldaților ruși în formații mici încetase. Nu se justifica ocuparea în continuare a micilor localități menționate în raport în contradicție directă cu hatișeriful din iunie 1834.

O scrisoare semnificativă publicată în *Correspondence* datează din 30 aprilie 1836: *Nimic de interes nu s-a petrecut în Principatul Țării Românești cu excepția vizitei generalului-locotenent Mouravieff, aflat în drum spre Silistra... Generalul Leprandi, care se află de ceva vreme la Iași, însoțit de mai mulți subalterni, se presupune că adună dovezi privind comportamentul domnitorului. Însă, după ce informatorul meu a aflat că agenții săi încercau să influențeze arnăuții din oraș, a luat măsuri sigure pentru a verifica faptele, ceea ce a reușit să facă în cel mai clar mod. El mă asigură că câteva sute dintre acești oameni au fost înrolați în mod regulat, înregistrați și au primit bani în avans, cu ordinul de a rămâne în casele și familiile în care se află acum, până când vor fi solicitați. Informația provine dintr-o*

[76] Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 881/3666, p. 161, depeșa 188.
[77] *Ibidem*, p.162.

*sursă de încredere. Fiecare familie are în serviciul său unul sau doi dintre aceşti albanezi, care sunt, în mare parte, de o moralitate îndoielnică şi dispuşi, pentru câţiva piaştri, să încerce orice. În revoluţia anterioară, au fost un corp extrem de periculos şi s-au făcut vinovaţi de cele mai mari excese*[78].

La 20 mai 1836 Colquhoun arăta că se făceau pregătiri pentru evacuarea Silistrei. Evacuarea însemna o economie de 800 000de piaştri adică 12 000 de lire sterline pe an. Kiseleff făcuse în aşa fel încât era mai ieftin de întreţinut armata rusă în Principate decât în Rusia. Urmează o parte esenţială căci priveşte Gurile Dunării: *Din scrisorile primite ieri de la o persoană trimisă la gura Dunării am aflat că lucrările nu au început încă; staţiile (carantinele) de-a lungul malurilor, ocupate de cazaci, sunt mai numeroase, iar efectivele de oameni din fiecare au fost sporite. Un inginer însărcinat cu supravegherea lucrărilor proiectate era aşteptat din zi în zi la Sulina. Vaporul cu aburi care face legătura între Constantinopol şi Galaţi a sosit în acest din urmă oraş în data de 10 a lunii curente şi a plecat pe 13; astfel, comunicarea între Viena şi Constantinopol este acum deschisă*[79].

Scrisoarea următoare, considerată de interes, este cea din 11 august 1836 în care Colquhoun îi scrie lui Palmerston că domnul Munteniei: *Nu a îndrăznit să dea curs anumitor cereri pe care le susţineam, legate de o chestiune consulară la Brăila, de teamă să nu-l jignească pe consulul general rus, mai ales că primise recent ordine clare de la Constantinopol să-l menajeze cât mai mult posibil. A spus apoi că vede ca foarte posibilă ocuparea acestor provincii, şi că, nu într-un viitor prea îndepărtat, era condus spre această concluzie de comportamentul Rusiei faţă de Moldova. Şi atunci, domnule Conquhoun, a adăugat, ce pot face eu, ce va face Guvernul englez ca să ne salveze? I-am spus că, în opinia mea, temerile sale sunt neîntemeiate pentru moment; că una dintre politicile Rusiei este să insufle în mintea statelor considerate sub protecţia sa ideea unei puteri imense şi irezistibile, idei care, din păcate, au prins mult teren, dar că, dacă Alteţa Sa ar examina cu atenţie ce se întâmplă în restul Europei, ar vedea că această iluzie începe treptat să se destrame; că planurile Rusiei sunt demascate, iar Europa începe să-şi înţeleagă propriile interese.*

De fapt, domnul Munteniei *era sub influenţa fricii; ştie că există aici mulţi boieri de seamă care sunt complet în tabăra rusă, care consideră evacuarea Principatelor de către trupele ruse drept o circumstanţă nefericită; care încă se agaţă de speranţa că acestea vor rămâne, şi merg până acolo încât afirmă că ar fi mai bine ca provincie rusească decât sub ordinea actuală* [80].

*În Moldova domneşte anarhia; până acum nu s-a făcut nimic pentru a mulţumi boierii. Domnul Ruckmann, consulul general rus, a considerat sarcina de a pune lucrurile în ordine prea dificilă şi a trimis toate documentele la Constantinopol. Scopul acestui demers este de a spori confuzia, de a-i încurca şi mai mult pe boieri, care vor fi nevoiţi să trimită agenţi la capitală, înzestraţi, desigur, cu daruri. Prinţul va avea la faţa locului pe stăpânul şi socrul său, Voforides*[81]*, iar în timpul întârzierii provocate de această situaţie, Rusia va avea timp să acţioneze. Unul dintre nobilii moldoveni care s-a aflat aici acum câteva zile mi-a spus că partidul independent de*

[78] *Ibidem*, p. 164–165.
[79] *Ibidem*, p. 165.
[80] *Ibidem*, p. 165–166.
[81] Formă coruptă pentru Vogoride, fiind vorba despre Ştefan Vogoride caimacanul.

*la Iași se află într-o stare de mare neliniște din cauza pregătirilor militare care au loc în Basarabia*[82].

La 26 octombrie 1836 Colquhoun îi scria de la București vicontelui Palmerston că domnitorul Ghica era considerat unealta Rusiei. Consulul dă un citat în franceză dintr-un boier *unul dintre puținii boieri cu judecată sănătoasă de aici, care a ajuns în mâinile mele. J'avais prévu que les affaires de la Moldavie auraient une influence sur les nôtres et une et une action très marquée, peut-être insensible pour le présent, mais qui serait fort sensible et douloureux par la suite. Quelle chose amère que de voir un homme avec érudition, avec une expérience des choses, avec un avoir considérable, tomber dans une pareille déviation, et ne point juger la situation de sa patrie et de lui-même. Je me rapelle sous quels heureux auspices les deux Princes avaient été nommés, quelle belle et noble mission ils avaient à remplir. Que leur astre était beau à son lever, et comme il a palé en si peu de tems*[83].

Ultima piesă a „antologiei" la care ne referim e aceea ce îi scria Colquhoun lui Palmerston de la București în 4 decembrie 1836 (misivă primită la Londra la 2 ianuarie 1837). Fusese la Iași și la Galați, însoțindu-l pe prințul persan către vaporul cu aburi. Scrisoarea are un caracter conclusiv, cuprinzând o descriere a Obșteștii Adunări, așadar a parlamentului țării:

*Totuși, puține evenimente demne de menționat au avut loc recent în acest Principat, dacă exceptăm înaintarea lentă, dar constantă, a Puterii Protectoare către dobândirea unei influențe sporite. Alegerile sunt fixate pentru săptămâna viitoare; pentru cele din districte a fost adoptată o metodă ingenioasă menită să favorizeze partidul de guvernământ, care este departe de a fi format din cei mai înstăriți proprietari. Întregul proces electoral din județe a fost ordonat să se desfășoare într-o singură zi. Prin această măsură, proprietarii de moșii din două sau mai multe județe pot vota doar într-un singur loc, în timp ce funcționarii guvernamentali, care de asemenea dețin proprietăți în mai multe județe și care, se presupune, sunt reținuți la posturile lor, au permisiunea de a vota prin procură; avantajul pe care îl oferă această situație Guvernului este evident.*

*În capitală, care trimite douăzeci de deputați, partidul liberal este aproape sigur de o majoritate, în jur de cincisprezece membri; acest fapt reflectă în mod clar sentimentul predominant în rândul claselor educate.*

*Camera este alcătuită din patruzeci și doi de membri, în afară de miniștrii care dețin portofolii, și de cei trei episcopi (funcția de Mitropolit este deținută de o Comisie, ceea ce permite comisarilor – principalul fiind fratele Domnitorului – să administreze veniturile substanțiale ale acelei eparhii).*

*Deputații din capitală sunt aleși din rangurile mari; alegătorii sunt boieri și fii de boieri – conform Regulamentului – trebuie să aparțină protipendadei, de la rangul de Ban până la Aga; aceștia sunt între șaizeci și șaptezeci, și doar din rândul lor se aleg deputații capitalei.*

*Alegătorii din județe aparțin unei clase inferioare – de la Clucer până la Cancelar – incluzând pe toți cei care au fost căftăniți; aceștia sunt în mare parte dependenți de Guvern, însă am aflat de la unul dintre membrii de frunte ai Opoziției*

[82] Arhivele Naționale ale Marii Britanii, FO 881/3666, p. 165–166.
[83] *Ibidem*, p. 169.

*că unul dintre primele acte ale Camerei va fi protestul împotriva alegerilor în județe, ceea ce e Regulamentul, care confirmă fiecărui alegător dreptul de a vota în propriul său județ – un drept de care mulți vor fi lipsiți prin ordonanța ce fixează toate alegerile într-o singură zi.*

*Am făcut numeroase demersuri, până acum fără succes, pentru a obține o copie a Regulamentului Organic – o lucrare voluminoasă; din care aproximativ o sută de exemplare au fost tipărite în limba valahă de către Generalul Kischeleff, în entuziasmul său inițial pentru ameliorarea și luminarea țării. Totuși, mustrarea a venit din partea cabinetului său, iar tipărirea a fost oprită. De câteva luni, o Comisie lucrează la revizuirea Regulamentului; aceasta este compusă din cinci boieri de prim rang, însă persoanele care efectiv redactează sunt un grec fanariot, fost secretar al consulului general rus, și un francez, angajat în Cancelaria Statului. Primul primește toate instrucțiunile direct de la Baronul Rückman, iar toate celelalte obiecții, dacă există, sunt respinse. Cei doi supun modificările lor Comisiei, unde dezbaterile sunt destul de aprinse, întrucât dintre cei cinci membri, trei aparțin partidului liberal; totuși, în cele mai multe cazuri, sunt nevoiți să cedeze.*

*Am anexat, cu titlu de exemplu, una sau două dintre modificările propuse – de mică importanță, e adevărat – dar suficiente pentru a arăta că rușii acordă atenție celor mai mici detalii care pot contribui la sporirea puterii lor. Și pot să menționez un fapt destul de curios: când Regulamentul a fost tipărit, exista un articol la final omis prin ordinul lui Kischeleff, menținându-l totuși în manuscrisul original, considerat textul de bază. Acesta e formulat astfel: „aucune des dispositions de la Constitution ne pourra être abolie ou changée sans le consentement de la Cour Protectrice". Aceasta explică destul de clar motivele modificărilor propuse în cele două articole anexate, și anume intenția de a exclude Poarta de la dreptul său de suzeranitate; totuși, nu au îndrăznit să publice un asemenea articol, temându-se de reacția pe care nu avea cum să nu o stârnească.*

În final atașează schimbările propuse de consulul general și de ministru la Constantinopol: *Tout acte ou decision de l'Assemblée Générale ordinaire et du Prince qui serait contraire aux privilèges de la Principauté, et des traitées, ou Hati-cherifs sanctionnés à l'avantage de cette Principauté, de même que ceux qui seraient contraires aux droits de la Cour Souzeraine (trebuia [se spun] contraires a ceux-ciet de la cour protectrice doivent etre consiiderees infirmes et comme non avenus. Art.54 LA G originaire a le droit de soumettre à la connaissance du Prince, par des rapports, les vexations et les doleances du pays, et s'il est nec de les porter a la con des deux cours en indiquant en meme tems les moyens d'y remedier. Aici se spunea à une plus haute connaissance.*

## CONCLUZII

Așadar constituția (o constituție a Principatelor în versiune engleză ceea ce probabil că în acel moment constituțiile consecutive ale acesteia, a lui Cuza și cea a lui Carol I nu aveau) și saga redactării ei, configurația parlamentului, puțină istorie recentă, aspecte sociale din cele mai diferite și da, apucăturile ocupanților, aceiași în 1826–1836 ca și în 1878. Aceasta e consistența corespondenței diplomatice a lui

Blutte și parțial a lui Colquhoun transformată practic într-un ghid al Principatelor, într-o monografie de documentare în engleză pentru britanici, care cunoșteau prea puțin această zonă. Interesul venea de acolo că la Congresul de la Berlin Marea Britanie trebuia să evite o situație belicoasă. Nu știm cine anume a comandat alcătuirea tipăriturii pentru uzul intern al Foreign Office-ului *Correspondence respecting the organization of the Danubian Principalities, 1828–1836.*

Unul dintre probabilii comanditari al selecției textelor relevante trebuie să fi fost ministrul de Externe activ din perioada de pregătire a Congresului de la Berlin. Cel al cărui mandat s-a încheiat prin demitere (în 2 aprilie) chiar înainte de începerea Congresului a fost Edward Henry Stanley, al 15 conte de Derby (1826–1893)[84]. Derby era ciudat „cu siguranță, singurul ministru de Externe din istoria britanică care a divulgat cele mai intime secrete ale Cabinetului unui ambasador al unei puteri străine, cu scopul de a zădărnici intențiile presupuse ale propriului prim-ministru … Derby și Lady Derby i-au comunicat lui Șuvalov secretele Cabinetului nu din neglijență, ci cu speranța deliberată de a păstra pacea”[85]. Un reper semnificativ din perspectiva articolului de față poate să fie un detaliu din biografia lui Derby, acela că în 1864 au existat discuții pentru a fi pus pe ... tronul Greciei. Să fi fost acesta un factor declanșator pentru curiozitatea sa în privința Principatelor? Dacă cumva avusese curiozitatea unei documentări private în privința Greciei, pornirea putea să se repete pentru o documentare amănunțită asupra Principatelor Unite.

*Correspondence...* putea foarte bine însă să se fi făcut la inițiativa celui care i-a urmat lui Derby, Robert Cecil, al treilea marchiz de Salisbury (1830–1903).[86] El a preluat pentru prima dată responsabilitatea relațiilor externe ale Marii Britanii în aprilie 1878, în acel moment de profundă criză în Balcani când, după Pacea de la San Stefano, pur și simplu exista pericolul izbucnirii unui război între Marea Britanie și Rusia pentru controlul Constantinopolului. Salisbury a reușit, datorită consumatei și răbdătoarei sale diplomații, să aducă Rusia la masa negocierilor în cadrul Congresului de la Berlin (iunie-iulie 1878) unde, firește, prim-ministrul Disraeli era în centrul atenției. A putut oare să o facă și datorită excelentei documentări furnizate de corespondența consulului Blutte și în mică parte a lui Colquhoun. Mai mult ca sigur că da, fie că o inițiase, fie că nu.

[84] Cunoscut și ca Lordul Stanley dar consacrat în istoriografie ca Derby. Era fiul lui Edward Smith-Stanley, cel mai longeviv șef al partidului conservator britanic în secolul XIX și prim-ministru cu stagii scurte. Derby a fost ministru de Externe în două rânduri (1866–1868) apoi între 1874 și 1878. A fost secretar pentru colonii în 1858 (când tatăl său era prim-ministru) și între (1882–1885).

[85] Robert Blake, *Benjamin Disraeli Earl of Beaconsfield*, New York, St. Martin's Press, 1967, p. 623.

[86] Pe numele său complet Robert Arthur Talbot Gascoyne-Cecil, cunoscut ca Lordul Salisbury. Prim-ministru în trei rânduri (1885–1886, 1886–1892, 1895–1902) și de ministru de Externe (1878, 1885–1886, 1886–1892, 1895–1900).

# BIBLIOGRAFIE


***Surse arhivistice:***

Arhivele Naționale ale Marii Britanii: FO 352/25B/6H,FO352/21A/2K, FO 352/20A/41, FO 881/3666, FO 78/171, FO 78/242, PROB 11/1882/353, FO 78/126, f.1, r-v., FO 352/12 (part2),

*Correspondence respecting the organization of the Danubian Principalities, 1828–1836*, Printed for the Foreign Office, July 1878 și păstrate la Arhivele Naționale ale Marii Britanii sub cota FO 881/3666.

***Surse bibliografice***:

Aparaschivei, S., *Serviciul britanic de informații în România (1916–1950),* Editura Militară, București, 2020, p.17–18.

Ardeleanu, C., *Foreign migrant communities in the Danubian ports of Brăila and Galați (1829–1914)*, în Olga Katsiardi-Hering și Maria A. Stassinopoulou (eds.), *Across the Danube. Southeastern Europeans and Their Travelling Identities (17th–19th C.)*, Editura Brill, Amsterdam, 2016, p. 253–274.

Blake, R., *Benjamin Disraeli, Earl of Beaconsfield, 1804–1881*, New York, St. Martin's Press, 1967.

Cernovodeanu, P., *Relațiile comerciale româno-engleze în contextul politicii orientale a Marii Britanii (1803–1878),* Editura Dacia, Cluj-Napoca, p. 58.

Filitti I. C., *Les principautés roumaines sous l'occupation russe, 1828–1834: le règlement organique: étude de droit public et d'histoire diplomatique*, Impr. de l'Indépendance roumaine, 1904 și versiunea românească *Principatele Române, de la 1828 la 1834: ocupația rusească și Regulamentul organic*, București, Institutul de Arte Grafice „Bucovina", I. E. Torouțiu, 1934.

Idem, *Corespondența consulilor englezi din Principate (1828–1836),* 1916, p 2. Extras din „Analele Academiei Române. Memoriile Sectiunii Istorice". Seria II. Tom. XXXVIII, no. 18, p. 839–920.

Frankland, Ch. Colville, *Travels to Constantinople in the years 1827 and 1828*, London, Henry Colburn, 1829, p. 32, 35 și 39.

Gülsaran A. U., *The role of David Urquhart within the framework of the Ottoman-British relations during 19th century*, Dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the Degree of Master of Arts in the Department of History, Yeditepe University, October 2020, p. 33.

Iorga, N., *Documente de pe Valea Teleajănului* publicate cu o introducere, Vălenii de Munte, 1925.

Ploscaru,C. *Politică , reformă și interogații identitare în Moldova (1822–1832)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2022.

Roberts A, Salisbury: *Victorian Titan*, Faber & Faber, 2012, p. 328.

Tappe, E.D.A., *Bible Society Agent in the Rumanian Principalities*, în „The Slavonic and East European Review", Vol. 42, No. 99 (Jun., 1964), p. 388–402.

Zeytinli, E., *A British Merchant in Turkey: Freeman of the Levant Company and Consul, Donald Sandison at Bursa, 1795–1868*, consultat pe https://files.ehs.org.uk/wp-content/uploads/2020/11/29060838/ZeytinliFullPaper2018.pdf

# AN UNUSUAL REPORT ABOUT THE ROMANIAN PRINCIPALITIES IN 1878

**Abstract**

The present article aims at making up for a piece of scholarly unfortune which made that the reports by one of the British consular agents in Wallachia and Moldavia be neglected. Part of Emanuel Louis Blutte's professional correspondence was redeemed as an important source of information regarding the Romanian Principalities by his employers, the Foreign Office, four decades after his death, i.e. in 1878 (during the Congress of Berlin), and made into a booklet only kept in the British National Archves in Kew. The edition significantly contains an English translation of the constitution agreed upon in 1831in Wallachia and in 1832 in Moldova. We went through this edition (which besides Blutte's dispatches includes items pertaining to a few other diplomats including his successor Colquhoun) and other archival sources to recompose a version of the history of the Romanian Principalities and their day-to-day existence between 1828 and 1835.